

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNIĄ

PESEL

*miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN
W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM
CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA
JĘZYK POLSKI**

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw zadań ma 11 stron (zadania 1–22).
Brak stron lub inne błędy zgłoś nauczycielowi.
2. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
3. Rozwiązania zadań zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
4. W arkuszu znajdują się różne typy zadań.
Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zaznacz znakiem **X**, np.:

X   B.   C.   D.

5. W niektórych zadaniach zdecyduj, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe i zaznacz znakiem **X** wybraną odpowiedź, np.:

X	F

                      lub

T	X

6. Jeśli się pomylisz, otocz znak **X** kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.:

X

                      B.

X

                      D.

7. Pozostałe zadania wykonuj zgodnie z poleceniami.
Rozwiązania zadań otwartych zapisuj czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.

8. Pisząc odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsce opatrzone napisem **Brudnopis**. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

KWIECIEŃ 2012

**Czas pracy:
do 135 minut**

GH-P7-122

Przeczytaj tekst „Ze słowników” i wykonaj zadania 1.–3.

wolontariusz – osoba pracująca gdzieś dobrowolnie, bezpłatnie, np.: opiekująca się nieuleczalnie chorymi lub niepełnosprawnymi ludźmi. Praca ta nie dotyczy związków rodzinnych, koleżeńskich i przyjacielskich. Dzięki swej pracy wolontariusz zyskuje satysfakcję¹, wiedzę i umiejętności, nowych przyjaciół

Na podstawie: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wolontariat>

¹ **satysfakcja** – poczucie dumy, zadowolenia, np.: z dobrze wykonanej pracy

altruista – osoba kierująca się dobrem innych, skłonna do poświęceń, niesamolubna, pozbawiona egoizmu

materialista – człowiek, dla którego ważne są tylko korzyści materialne, czyli pieniądze, majątkowe

Na podstawie: *Słownik języka polskiego PWN*, Warszawa, 1998.

Zadanie 1.

Oceń, czy zdania są prawdziwe. Zaznacz T (tak) lub N (nie).

Wolontariusz otrzymuje zapłatę za swoją pracę.	T	N
Pomoc własnej babci jest wolontariatem.	T	N

Zadanie 2.

Którymi wyrazami z ramki należy uzupełnić poniższe zdania?

egoista	altruista	wolontariusz	materialista

1.	Krzysiek zawsze myśli tylko o sobie i swoich potrzebach – to .....
2.	Tomek w każdy czwartek chodzi do Domu Dziecka i czyta dzieciom bajki – to .....
3.	Dla Jacka ważne są tylko pieniądze – zawsze najpierw pyta, ile zarobi za swoją pracę – to .....
4.	Robert interesuje się problemami innych, zawsze jest gotowy do pomocy – to .....

Wybierz odpowiedź A, B, C lub D, w której wyrazy zostały dopasowane zgodnie z kolejnością zdań.

- A. materialista, egoista, altruista, wolontariusz
- B. wolontariusz, altruista, egoista, materialista
- C. materialista, altruista, wolontariusz, egoista
- D. egoista, wolontariusz, materialista, altruista

Zadanie 3.

Zdecyduj, które przysłowie najlepiej opisuje człowieka – altruistę.

- A. I ostatnim kęsem chleba podzielić się z bratem trzeba.
- B. Nie samym chlebem człowiek żyje.
- C. Apetyt rośnie w miarę jedzenia.
- D. Głodnemu chleb na myśli.

Przeczytaj tekst – fragment książki Petera Heppa i wykonaj zadania 4.–8.

Książka Petera Heppa to wspomnienia człowieka, który jest głuchy od urodzenia, a około 30. roku życia stracił całkowicie wzrok. Ale zawsze stara się pomagać słabszym i niepełnosprawnym.

Zaproponowano mi wygłoszenie w języku migowym referatu dotyczącego ludzi głuchoniewidomych. Zgodziłem się natychmiast. Mój wykład trwał około dwudziestu minut. Zakończyłem go podsumowaniem tematu: „Co my, niesłyszący, możemy zrobić dla głuchoniewidomych?”. I dodałem cytaty z teologa i filozofa Romano Guardini: „Piękna i wspaniała jest mowa rąk. Bóg nam ją dał po to, aby mogły przemówić nasze dusze”.

Organizacje niesłyszących zapraszały mnie i prosiły o pomoc w organizacji Dni Kultury Głuchych w Dreźnie. Zostałem obarczony wieloma honorowymi funkcjami, tak wśród głuchych, jak i niewidomych. Nie robiłem tego, aby się wybić. Miałem na sercu wyłącznie dobro głuchoniewidomych. Chętnie podejmowałem się odpowiedzialnych zadań, jeśli mogły przyczynić się do poprawy ich sytuacji. Nigdy nie kierowałem się osobistymi ambicjami. Powierzono mi funkcje przewodniczącego komisji specjalnej do spraw niesłyszących i głuchoniewidomych, działającej przy Niemieckim Związku Głuchych.

W Berlinie, w trakcie jednego ze spotkań, podeszła do mnie kobieta.

– Piotrze, mam na imię Natalia. Prawie nic nie widzę, chciałam popełnić samobójstwo. Koleżanka opowiedziała mi o twoim wykładzie. Jego treść dodała mi odwagi. Bardzo ci dziękuję. Ty pokazałeś mi, że nawet będąc głuchoniewidomym, można prowadzić wartościowe życie.

Na podstawie: Peter Hepp, „Świat w moich dłoniach”, Wydawnictwo Credo, Katowice 2008.

¹ referat – wykład, przemówienie

² zostać obarczonym funkcjami – dostać wiele zadań, mieć dużo obowiązków

³ podejmować się – zgadzać się na wykonanie

Zadanie 4.

Dokończ poniższe zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź.

Książka Petera Heppa *Świat w moich dłoniach* jest

- A. powieścią przygodową.
- B. pamiętnikiem autora.
- C. opowiadaniem fantastycznym.
- D. referatem dotyczącym głuchoniewidomych.

Zadanie 5.

W ramce zapisano zdania wyjaśniające, jak należy rozumieć poniższy cytat. Które z nich jest nieprawdziwe? Zaznacz przy nim F (fałsz).

„Piękna i wspaniała jest mowa rąk. Bóg nam ją dał po to, aby mogły przemówić nasze dusze”.

1.	Mowa rąk oznacza tu język migowy.	F
2.	Język migowy jest darem od Boga.	F
3.	W języku migowym nie możemy wyrazić myśli i uczuć.	F
4.	„Nasze dusze” znaczy tu: to, co w nas dobre, niematerialne.	F

Zadanie 6.

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź.

Zwrot „wybić się” w tym tekście znaczy:

- A. podskoczyć i oderwać się od ziemi.
- B. zrobić karierę i zdobyć sławę.
- C. odrzucić piłkę w zamierzonym kierunku.
- D. popchnąć i uderzyć kogoś.

Zadanie 7.

Wyjaśnij zaimki podkreślone w zdaniach. Wybierz odpowiedni wyraz, który jest zastępowany przez zaimek, i zaznacz odpowiedź.

Piotrze, mam na imię Natalia. Koleżanka opowiedziała o twoim wykładzie. Jego treść dodała mi odwagi.

A. wykładu	B. Natalii	C. Piotra

1.	twoim	A / B / C
2.	jego	A / B / C
3.	mi	A / B / C

Wybierz poprawne dopasowanie i zaznacz odpowiedź.

- A. 1A, 2B, 3C
- B. 1B, 2C, 3A
- C. 1C, 2A, 3B
- D. 1C, 2B, 3A

Zadanie 8.

Wybierz odpowiedź, w której wszystkie określenia (nazwy) pasują do osoby Petera.

- A. egoista, leniwy, obojętny, niechętny do pomocy
- B. altruista, zarozumiały, karierowicz, odpowiedzialny
- C. gotowy do pomocy, materialista, pracowity, egoista
- D. interesuje się problemami innych, altruista, pracowity, odpowiedzialny

Przeczytaj tekst – fragment utworu „Katarynka”¹ Bolesława Prusa i wykonaj zadania 9.–14.

A. Każdy szczegół mieszkania pana Tomasza miał wartość artystyczną. Zmieniał on meble, kupował obrazy. Stworzył u siebie galerię sztuk pięknych. Organizował wieczory koncertowe.

B. Pan Tomasz miał swoje dziwactwa. Oto – nienawidził kataryniarzy i katarynek. Gdy mecenas² usłyszał na ulicy katarynkę, tracił humor. On, człowiek spokojny, łagodny, cichy, wpadał w gniew i krzychał na pierwszy odgłos katarynki.

C. Z drugiej strony podwórza, wprost okien pana Tomasza znajdował się lokal³. Sprowadziły⁴ się tam dwie panie z małą, może ośmioletnią dziewczynką. Były tam sprzęty ubogie. Dziewczynka zwykle siedziała przy oknie. Na podwórzu była straszna cisza, dziewczynka nie słyszała śpiewu ptaków ani

szumu drzew. Pan Tomasz nigdy nie widział, ażeby dziecko to śpiewało lub biegało po pokoju, nie widział nawet uśmiechu na jego ustach. Na strych i do piwnicy też nie wolno było dziewczynce schodzić.

D. – Ona nie widzi! Biedne dziecko! – Gdybym mógł dla niej coś zrobić? – myślał pan Tomasz.

E. Pewnego dnia na podwórzu, pod samym oknem pana Tomasza odezwała się katarynka! Pan Tomasz postanowił zwymyślać⁵ kataryniarza najgorszymi wyrazami. Wtem usłyszał dziecięcy głos. Spojrzał naprzeciwko. Mała niewidoma dziewczynka tańczyła po pokoju, klaszcząc w ręce. Jej blada twarz zarumieniła się, usta się śmiały.

F. Mecenas zwrócił się do stróża⁶: – Będę ci płacił, abyś co dzień wpuszczał⁷ katarynki. Następnie wziął kalendarz, wyszukał listę lekarzy i zapisał na kartce adresy kilku okulistów. – Biedne dziecko!... Powinienem był zaopiekować się nim już dawno.

Na podstawie: Bolesław Prus, *Katarynka*, Kraków 2005.

¹ katarynka – instrument muzyczny używany dawniej przez muzykantów ulicznych, czyli kataryniarzy

² mecenas – adwokat, osoba pracująca w sądzie

³ lokal – mieszkanie

⁴ sprowadzić się – zacząć mieszkać

⁵ zwymyślać – skrytykować, nakrzyczeć

⁶ stróż – dozorca, osoba sprzątająca podwórze

⁷ wpuszczać – zgodzić się, aby ktoś wszedł do środka

Zadanie 9.

Do każdego pytania dopasuj akapit A, B, C, D, E lub F, w którym jest odpowiedź na to pytanie.

1.	Co denerwowało pana Tomasza?	
2.	Co zrobił pan Tomasz, gdy zobaczył radość dziewczynki?	
3.	Dlaczego panu Tomaszowi zrobiło się żal dziewczynki?	
4.	Co było ważne w życiu pana Tomasza?	
5.	Jak zachowywała się dziewczynka, gdy usłyszała katarynkę?	
6.	Jak wyglądało życie dziewczynki w nowym mieszkaniu?	

Wybierz poprawne dopasowanie i zaznacz odpowiedź.

- A. 1B, 2F, 3D, 4A, 5E, 6C
- B. 1A, 2B, 3F, 4D, 5C, 6E
- C. 1C, 2E, 3B, 4F, 5D, 6A
- D. 1B, 2D, 3F, 4A, 5E, 6C

Zadanie 10.

Jak zachowywał się pan Tomasz, kiedy słyszał grające katarynki? Wybierz właściwą odpowiedź.

- A. Skakał z radości.
- B. Stał obojętnie.
- C. Złościł się.
- D. Płakał kataryniarzom.

Zadanie 11.

Katarynka Bolesława Prusa to przykład noweli. Dokończ definicję noweli. Wybierz właściwą odpowiedź.

Nowela to

- A. długi, wielowątkowy utwór epicki pisany prozą.
- B. tekst z elementami fantastycznymi.
- C. krótki, jednowątkowy utwór epicki.
- D. utwór wierszowany, zakończony morałem.

Zadanie 12.

Odpowiedz na pytanie. Wybierz właściwą odpowiedź.

Co czuł pan Tomasz, gdy zauważył, że dziewczynka jest niewidoma?

- A. Gniew i irytację.
- B. Smutek i współczucie.
- C. Ciekawość i strach.
- D. Obojętność i niewrażliwość.

Zadanie 13.**Wybierz właściwą odpowiedź.**

O tym, że naprzeciwko pana Tomasza zamieszkały dwie panie z dziewczynką, dowiadujemy się od

- A. stróża.
- B. katarzyniarza.
- C. pana Tomasza.
- D. narratora wszechwiedzącego.

Zadanie 14.

Czego uczy nas nowela Bolesława Prusa *Katarynka*? Zaznacz P (prawda) przy poprawnej odpowiedzi.

1.	Los innych nie może wpływać na życie człowieka.	P
2.	Nie można przechodzić obojętnie obok nieszczęścia innych.	P
3.	Człowiek powinien żyć tak, jak lubi i jak jest mu wygodnie.	P

Zadanie 15.

Wyobraź sobie... Minęło kilka miesięcy. Pan Tomasz był z niewidomą dziewczynką u najlepszych lekarzy okulistów... Dziecko zaczęło widzieć. Matka dziewczynki postanowiła podziękować panu Tomaszowi i kupiła mu książkę – album malarstwa.

W imieniu matki dziewczynki napisz dedykację do książki dla pana Tomasza.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przeczytaj tekst o Małgorzacie Chmielewskiej i wykonaj zadania 16. i 17.

Małgorzata Chmielewska (ur. 1 stycznia 1951 roku w Poznaniu) – siostra zakonna, przełożona¹ Wspólnoty „Chleb Życia”. Skończyła studia biologiczne na Uniwersytecie Warszawskim. Pracowała jako katechetka² z niewidomymi dziećmi w Laskach. Obecnie prowadzi domy dla bezdomnych, chorych, samotnych matek oraz noclegownie dla kobiet i mężczyzn. Według miesięcznika „Twój Styl” – Kobieta Roku³ 1996. Prowadzi bloga: siostramalgorzata.blog.onet.pl.

Na podstawie: http://pl.wikipedia.org/wiki/Małgorzata_Chmielewska

¹ **przełożona** – kierowniczka, dyrektorka

² **katechetka** – nauczycielka religii

³ **Kobieta Roku** – wyróżnienie przyznawane kobiecie znanej, szanowanej i cenionej za swoją pracę

Zadanie 16.

Kim była w Laskach siostra Małgorzata? Wybierz właściwą odpowiedź.

- A. Nauczycielką biologii.
- B. Dyrektorką.
- C. Nauczycielką religii.
- D. Opiekunką bezdomnych.

Zadanie 17.

Dokończ wypowiedzenie:

„Kobieta Roku” to

- A. honorowy tytuł dla kobiety wyróżniającej się aktywnością, pracą społeczną w danym roku.
- B. kobieta, która wyróżnia się najlepszym stylem ubierania się.
- C. kobieta pisząca artykuły do miesięcznika „Twój Styl”.
- D. tytuł dla najpiękniejszej kobiety.

Przeczytaj tekst „Blog Niny” i wykonaj zadania 18.–21.

Blog Niny

Pisałam na blogu <http://ninolubka.blog.pl> 2011-02-08. Myślałam ostatnio, że wiosna idzie i wtedy szkoda siedzieć przyklejoną do kompa¹ w domu, i samotnie. A teraz, surfując, znalazłam blog siostry Małgorzaty od najbiedniejszych (<http://siostramalgorzata.blog.onet.pl/>). Wow! Tam jest świętość! Chciałabym pojechać do niej na miesiąc. Byłyby to ciekawsze i pożyteczniejsze² wakacje niż leżenie na zatłoczonej plaży. Czułam, że tam, gdzie jeżdżę, jest miło, ale trochę nudno. A u siostry M. jest pożyteczna robota, i duchowość³, i pasja⁴. Tam liczy się, co zrobię dla innych. Wiem, że mam już dosyć tego bla bla bla⁵ z miłymi ludźmi. A tam mogą być takie pasje, że się wieczorem pada ze zmęczenia, ale i z satysfakcji. To coś dla mnie. Ostatnio żyło mi się chyba za wygodnie. I za nudno. Jednak życie bez pasji jest nudne.

Na podstawie: <http://ninolubka.blog.pl>

¹ **komp** – młodzieżowe określenie komputera

² **pożyteczne** – potrzebne, wartościowe

³ **duchowość** – coś niematerialnego, związanego z życiem wewnętrznym człowieka

⁴ **pasja** – wielkie emocje

⁵ **bla bla bla** – młodzieżowe określenie gadania o mało ważnych sprawach

Zadanie 18.

Nina przeczytała blog siostry Małgorzaty Chmielewskiej, w którym zapoznała się z jej pracą. Wypowiedź Niny świadczy o tym, że dziewczyna

- A. akceptuje¹ pracę siostry Małgorzaty i chce się na niej wzorować.
- B. popiera pracę siostry Małgorzaty, ale sama nie ma odwagi tak żyć.
- C. krytykuje pracę siostry Małgorzaty, bo uważa, że trzeba myśleć o sobie.
- D. nie akceptuje sposobu życia siostry Małgorzaty, bo zna lepsze sposoby na spędzanie wakacji.

¹ **akceptuje** – popiera, zgadza się, myśli podobnie

Zadanie 19.

Dokończ zdanie odpowiednim wyrazem z ramki. Zaznacz A lub B.

Wyrażenie „przyklejona do kompa” zostało użyte w znaczeniu

przenośnym.	A

dosłownym.	B

Zadanie 20.

Wyrazy: „wow, komp, bla, bla” są przykładem stylu potocznego. Można tak pisać w

- A. książkach naukowych.
- B. pismach urzędowych.
- C. listach oficjalnych.
- D. listach do kolegów.

Zadanie 21.

Czy podane zdania zawierają opinię? Zaznacz T (tak) lub N (nie).

Pisałam na blogu http://ninolubka.blog.pl 2011-02-08.	T	N
Miesiąc wakacji u siostry Małgorzaty byłby ciekawszy i pożyteczniejszy niż leżenie na zatłoczonej plaży.	T	N

Zadanie 22.

Napisz wypracowanie – rozprawkę – na temat: Kiedy człowiek pomaga słabszym i potrzebującym pomocy, staje się silniejszy i lepszy.

- We wstępie napisz, czy zgadzasz się z tematem.
- W rozwinięciu uzasadnij swoje zdanie; podaj trzy przykłady osób, które pomagają innym, napisz, co one robią i dlaczego. Przykłady dwóch osób możesz wziąć z tekstów z arkusza egzaminacyjnego, jeden przykład musisz podać samodzielnie – z literatury, z gazet, telewizji lub twojego życia.
- W zakończeniu napisz wniosek, jaki wynika z całej twojej wypowiedzi.

Twoja praca musi być zgodna z tematem i zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

